

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TARAFTARI OLDUKLARI TAKIM İLE
ÖZDEŞLEŞME DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

INVESTIGATION OF TEAM IDENTIFICATION LEVEL OF UNIVERSITY STUDENTS

Arş. Gör. Dr. Nurullah Emir EKİNCİ

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Beden eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kütahya/Türkiye
ekinciemir@gmail.com

ÖZ

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin taraftarı oldukları takımlara karşı özdeşleşme durumlarının cinsiyet, ilgi duyulan spor dalı, taraftarı olunan takım ve sportif etkinliklere katılım sağlayıp sağlamadıkları gibi faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmaya 383 (109 kadın, 274 erkek) öğrenci gönüllü olarak katılım sağlamıştır. Veri toplama aracı olarak Wann ve Branscombe (1993) tarafından geliştirilen ve Türkçeye geçerlik güvenilirlik çalışması Günay ve Tiryaki (2003) tarafından yapılan "Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (Sport Spectator Identification Scale-SSIS) kullanılmıştır. Ölçek uç noktaların 1 ve 8 olduğu likert ölçeği formatında puanlanan 7 maddeden oluşmaktadır. 1 hiç önemli değil, hiç, hiç hoşlanmam; 8 ise çok önemli, bütünüyle, çok hoşlanırım gibi iki zıt ucu göstermekte ve ölçekten elde edilen yüksek puanlar özdeşleşmenin fazla olduğunu işaret etmektedir. Orjinal ölçeğin iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) .91 ve ortalama madde-toplam korelasyonu .59'dur. Verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılarak Kolmogorov smirnov, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri p=0,05 anlamlılık düzeyinde uygulandı. Araştırma bulgularına göre; ilgi duyulan spor dalı, taraftarı olunan takım ve rekreatif etkinliklere katılım durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuç bulunmamıştır (p>0,05). Fakat, cinsiyet değişkeni ile özdeşleşme düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır (p<0,05). Bu sonuca göre erkek öğrenciler (\bar{x} =202, 64), kadın öğrencilere oranla (\bar{x} =165,24) destekledikleri takımla daha özdeşleşme duygusuna sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar kelimeler: Spor taraftarı; özdeşleşme; üniversite öğrencileri

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate sport spectator identification levels of university students according to gender, sport club, sport branch and participation to the sports activities variables. The study group was consisted of 383 (109 female, 274 male) volunteer students. As a data collection tool (Sport Spectator Identification Scale-SSIS) developed by Wann & Branscombe (1993) and adapted to Turkish by Günay & Tiryaki (2003) was used. Scale is composed of likert formatted 7 item which endpoints from 1 to 8. 1 means no matters, never, dislike; 8 means considerable, completely, like and these rates shows totally opposite points. High scores obtained from scales indicates higher identification. The SPSS package program was used for Kolmogorov smirnov, Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests analysis. According to research findings, it was found that there was not a statistically significant difference between the levels of sport spectator identification, sport barnch, member of union supporter and participation to the recreational activities (p>0,05). But there was a statistically significant difference between the levels of sport spectator identification and gender (p<0,05). According to this result when we compared male and female students we may say male students (\bar{x} =202, 64), has more sport spectator identification level than female students.

Keywords: Sport spectator; identification; university students

1. GİRİŞ

Çağdaş toplumlarda, serbest zaman endüstrisinin önemli bir parçası olarak kabul edilen spor kavramı, toplum üzerindeki etkilerini her geçen gün arttırmasıyla toplumsal bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu olgu ise, seyirciler, aktif spor yapan bireyler, sponsorlar ve diğer unsurlardan oluşan spor endüstrisini temel almaktadır. Sporun farklı türdeki tüketicileri olan bu unsurlar içerisinde ise seyirciler ayrı bir öneme sahiptir (Aycan ve ark. 2009). Bir spor tutkunu ya da taraftarı olarak tanımlanmak kişiden kişiye değişik anlam taşımaktadır. Taraftar kimliği, bazıları için sosyal statünün belirlenmesinde çok önemli bir etken

olabilmektedir (Gençay ve Karaküçük, 2006). Spor, bir kişi veya grubun bir takım özel fiziksel egzersizleri üst düzeyde değerlendirdiği, yarışma amaçlı etkinliklerdir (Altınok ve ark. 2017). Bu yarışma amaçlı etkinlikler çalıştırıcılar, sporcular, hakemler, emniyet görevlileri, spor hekimleri, yöneticiler, gibi birçok temel unsurların bir arada uyum içerisinde çalışması ile yapılmaktadır. Spor seyircisi ve taraftarı ayrı kavramlar olmasına rağmen çoğu kez bir birinin yerine kullanılmaktadır (Üstünel ve Alkurt, 2015). Taraftar sözcüğü TDK tarafından Sporcunun veya sporcuların temsil ettikleri renklere, kulübe veya bayrağa bağlı kimse olarak tanımlanmaktadır. Spor seyircisi ise, bir karşılaşmayı, yarışmayı izleyen kimseye denir (Acet, 2001). Bir başka ifade ile spor seyircisi, oyun gösteri veya spor müsabakalarını, olayın meydana geldiği yerde bulunarak gören kişidir(Arıkan, 2000).

Literatürde takımla özdeşleşme kavramı ile ilişkili farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Örneğin Funk ve James (2001) takımla özdeşleşmeyi, bireylerin diğer takım üyeleriyle ilişkili olması ve takım ile psikolojik bir bağlarının olması şeklinde tanımlarken, Wann ve Pierce (2003) takımla özdeşleşmeyi, psikolojik ve davranışsal adanmışlık olarak tanımlamaktadır. Buna ek olarak, Ashforth ve Mael (1999) takımla özdeşleşme kavramını daha somut bir şekilde seyircilerin tuttuğu takımın başarı ve yenilgilerini kendi başarı ve yenilgileri olarak algılama seviyesi şeklinde tanımlamaktadır. Buradan hareketle, literatürdeki tanımlamaların ortak noktasının “taraftarların takımları ile kurdukları psikolojik bağ” olduğu söylenebilir. Bu durumu spor seyircisi için söylememiz mümkün değildir. Spor taraftarı ve seyircisi ile ilgili araştırmalarda takımla özdeşleşme kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Takımla özdeşleşme, bir taraftarın psikolojik olarak bir takımla ilgilenme kapsamı ya da takımla olan psikolojik bağlantısıdır (Wann, 1997). Takımla özdeşleşmede, kişi tuttuğu takımın veya sporcunun başarısıyla sevinmekte, yenilince veya kaybedince de üzülmemektedir (Köknel, 1986). Araştırmacılar özdeşleşme düzeyinin yüksek olması durumunda, eğer takımı kaybetmişse bireyinde kendisini kaybetmiş olarak gördüğünü ve bununda zaman zaman saldırgan davranışlara yol açtığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca yüksek düzeydeki takım özdeşleşmesi grup dayanışmasına da yol açmaktadır. Grup dayanışmasının iki önemli sonucu bulunmaktadır: ait olma, destek görme ve birliktelik duygusu ile gruplar arası düşmanlığın taraftarlarda “biz ve onlar” anlayışını ortaya çıkarmasıdır (Wann, 1997). Günümüzde; internet, yazılı ve görsel medya gibi kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler, geniş halk yığınlarının spora olan ilgisini daha da arttırmış böylece spor bazı beden hareketleri ve basit bir yarışma olayı olmaktan çıkıp, kitleleri peşinden sürükleyen bir heyecan ve seyir aracı olmuştur (Gençay, 2004). Sporun heyecan ve seyir aracı olmasında kuşkusuz en önemli faktör kulüpler ve kulüplerle birlikte taraftarlık olgusudur. Wakefield ve Sloan’a (1995) göre, taraftarı olduğu takıma bağlı olan seyirciler, takımlarının oyunu seyretmek için stadyumda daha fazla zaman geçirmektedir. Bu bakımdan, bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin taraftarı oldukları takımla ne derece bağlılık duygusuna sahip oldukları belirlenmesi adına yapılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, üniversite öğrencilerin destekledikleri takımlar ile ne derece özdeşleştiğinin çeşitli değişkenlere göre araştırılması amacıyla betimsel yöntem kullanılarak yapılmış bir araştırmadır.

2.1. Kullanılan Ölçme Araçları

Bilgi Toplama Formu: Bu formda örnekleme oluşturan üniversite öğrencilerinin çeşitli demografik bilgilerinin belirlenmesi için demografik bilgi formu ve "Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (Sport Spectator Identification Scale-SSIS) kullanılmıştır.

Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği : Ölçek uç noktaların 1 ve 8 olduğu likert ölçeği formatında puanlanan 7 maddeden oluşmaktadır. 1 hiç önemli değil, hiç, hiç hoşlanmam; 8 ise çok önemli, bütünüyle, çok hoşlanırım gibi iki zıt ucu göstermekte ve ölçekten elde edilen yüksek puanlar özdeşleşmenin fazla olduğunu işaret etmektedir. Orjinal ölçeğin iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) .91 ve ortalama madde-toplam korelasyonu .59'dur. Türkçeye geçerlik güvenirlik çalışması Günay ve Tiryaki (2003) tarafından yapılan ölçek tek faktörle açıklanmaktadır. Madde-toplam korelasyonu Türk üniversite öğrencileri için .76'dır ve iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha).87'dir (Günay ve Tiryaki, 2003).

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini il merkezinde ve ilçelerde öğrenim gören öğrenciler, örneklemini ise Kütahya Dumlupınar üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerden çalışmada gönüllü olarak yer almak isteyen tesadüfi olarak seçilmiş 383 öğrenci (109'ı kadın, 274'ü erkek) oluşturmaktadır.

3. BULGULAR

Tablo 1: Katılımcıların cinsiyet değişkeni göre elde edilen istatistik sonucu.

Değişken		N	Sıra Ort.	U	P
Cinsiyet	Kadın	109	165,24	12016	0,03
	Erkek	274	202,64		
	Toplam	383			

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların cinsiyetlerine göre Mann Whitney U testi uygulandı. Test sonuçları incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre manidar ($U=12016$; $p=0,003$), bir sonuç bulunmuştur ($p<0,05$). Bu sonuçlara göre erkek katılımcılar kadın katılımcılara oranla daha fazla özdeşleşme puanına sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Katılımcıların sportif etkinliklere katılım değişkenine göre elde edilen istatistik sonucu.

Değişken		N	Sıra Ort.	U	P
Sportif Etkinliklere Katılım	Evet	259	198,22	14416	0,11
	Hayır	124	179,00		
	Toplam	383			

Analiz sonuçlarına göre katılımcıların sportif etkinliklere katılım düzeylerine göre Mann Whitney U testi uygulandı. Test sonuçları incelendiğinde katılımcıların sportif etkinliklere katılım düzeylerine göre anlamlı ($U=14446$; $p=0,11$), bir sonuç bulunmamıştır ($p<0,05$). Fakat bu sonuçlara göre sportif etkinliklere katılım sağlayan öğrencilerin katılmayanlara oranla takımlarıyla daha çok özdeşleştiği söylenebilir.

Tablo 3: Katılımcıların taraftarı oldukları takımlara göre dağılımları.

Değişken		N	Sıra Ort.	X ²	p
Taraftar Olunan Takım	Beşiktaş	64	206,46	2,869	0,41
	Galatasaray	116	199,26		
	Fenerbahçe	145	183,99		
	Diğer	58	181,55		

Katılımcıların taraftarı oldukları takım değişkenine göre elde edilen istatistik sonuçlarına bakıldığında [$X^2=2,869$; $p=0,41$; $p>0,05$], manidar bir sonuç bulunmamıştır. Fakat bu sonuçlara göre Beşiktaş spor takımını destekleyen öğrencilerin takımlarıyla daha çok özdeşleştiğini söyleyebiliriz.

Tablo 4: Katılımcıların yaptıkları spor dalına göre dağılımları.

Değişken		N	Sıra Ort.	X ²	p
Spor Dalı	Futbol	125	189,24	5,833	0,21
	Basketbol	69	167,54		
	Voleybol	76	208,97		
	Hentbol	33	205,33		
	Diğer	80	195,58		

Katılımcıların ilgilendikleri spor dalı değişkenine göre elde edilen istatistik sonuçlarına bakıldığında [$X^2=5,833$; $p=0,21$; $p>0,05$], manidar bir sonuç bulunmamıştır. Spor dallarına olan özdeşleşme oranlarına bakıldığında hentbolcuların destekledikleri takımla daha fazla özdeşleştiği görülmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

İnsanların, boş zamanlarını değerlendirme ihtiyacının geçmişten günümüze kadar devam eden bir süreçtir ve bu süreci değerlendirme de en etkili yöntemlerden biri spor aktivitelerine seyirci olarak katılım sağlamaktır (Karaküçük, 2005). Eskiler ve ark. (2011) spor taraftarlığının insan ihtiyaçlarından kaynaklandığını ve bunun Maslow'un insan ihtiyaçları hiyerarşisinde yer alan ait olma basamağına dayanarak tanımlamaktadır. Yukarıda belirtilen bilgiler göz önünde bulunduğunda sportif özdeşleşmenin insanın doğal yapısında var olan bir olgu olduğunu söyleyebiliriz.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar incelendiğinde kadın ve erkek katılımcıların özdeşleşme düzeyleri incelendiğinde manidar sonuçlara ulaşılmıştır. elde edilen sonuçlara göre erkek taraftarlar kadın taraftarlara göre daha fazla özdeşleşme puanına sahiptir. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde elde edilen bu sonucu destekler nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Demirel ve ark. (2007)'ye göre farklı üniversite öğrencilerin taraftarı oldukları takımla özdeşleşme düzeylerini belirlemek için yaptıkları çalışmada erkek ve kız öğrencilerin takımları ile özdeşleşme düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğunu belirtmişlerdir. Güllü ve Güçlü (2006)'nın ortaöğretim öğrencilerinin taraftarı oldukları spor takımları ile özdeşleşmelerinin incelenmesi konulu çalışmalarında ortaya çıkan bulgularda da erkek öğrencilerin özdeşleşme puan

ortalamları ile kız öğrencilerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmış, kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre özdeşleşme puan ortalamalarının daha düşük olduğu görülmüştür (Güllü ve Güçlü, 2006). Günay ve Tiryaki (2003) tarafından yapılan spor taraftarı özdeşleşme ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasındaki özdeşleşme puanlarına göre cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Fakat, “Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ)” nin orijinal çalışmasında bayan ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmişlerdir (Wann ve Branscombe, 1993).

Araştırma sonuçları incelendiğinde sportif etkinliklere katılım sağlayan bireylerin katılmayanlara oranla takımlarıyla daha çok özdeşleştiği görülmüştür fakat bu sonuç anlamlı düzeyde değildir. Katılımcıların taraftarı oldukları spor kulübü değişkeni incelendiğinde manidar sonuç bulunmamıştır fakat Beşiktaş spor kulübü taraftarının desteklediği takımla daha çok özdeşleştiği görülmektedir. Bu sonuç Beşiktaş spor kulübü taraftarının taraftar grupları tarafından aktif bir şekilde yönlendirilmesi sonucu olduğu söylenebilir. son olarak katılımcıların katılım sağladıkları spor dalı incelendiğinde hentbol ve voleybol sporuyla ilgilenen öğrencilerin diğer takım sporu ile ilgilenen öğrencilere oranla destekledikleri takım ile daha çok özdeşleştiği görülmektedir. Bu sonuç hem hentbol hem de voleybol sporunun salonlarda oynanması taraftarın sporcularla iç içe olması onların takımlarıyla özdeşleşme oranını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Acet, M. (2001). Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Altınok, B., Ekinci, N. E., Çimen, K., Özdilek, Ç., & Kaya, İ. Lise Öğrencilerinin Taraftarı Oldukları Takım İle Özdeşleşme Düzeylerinin İncelenmesi. Spor Eğitim Dergisi, 1(1), 59-68.

Arıkan, A.N. (2000). Farklı Branşlardaki Spor Seyircilerinin Sosyo-Kültürel Profili ve İzleyicilik Durumları Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Ashforth, B. E., & Mael, F. (1999). Organization, Social Identity Theory, *Academy of Management Review*, 14(1), 20-39.

Aycan, A., Polat, E., & Uçan, Y. (2009). Investigation over the correlation between the team identification level and variables affecting the spectator decision to attend professional soccer games. *Sportmetre-Journal of Physical Education and Sports Science*, 7(4), 169-174.

Demirel, M., Karahan, B. G., & Ünlü, H. (2007). Farklı üniversitelerdeki spor taraftarlarının takımları ile özdeşleşme düzeyleri. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 76-86.

Eskiler, E., Sarı, İ., & Soyer, F. (2011). Validity and reliability study of Turkish version of the psychological commitment to team scale. *Journal of Human Sciences*, 8(1), 1428-1440.

Funk, D.C., & James, J. (2001). The Psychological Continuum Model: A Conceptual Framework for Understanding an Individual's Psychological Connection to Sport, *Sport Management Review*, 4(2), 119-150.

Gençay, S., Karaküçük, S. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Spor Taraftarlığıyla İlgili Bir Araştırma. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt: XI, S:4, Ankara, s.11-22.

Güllü, M., Güçlü, M. (2006). Ortaöğretim Öğrencilerinin Taraftarı Oldukları Spor Takımları İle Özdeşleşmelerinin İncelenmesi. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı. 3- 5 Kasım, Muğla, s.686 – 689.

Günay, N., Tiryaki, Ş. (2003) Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeğinin(STÖÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Hacettepe Journal of Sport Sciences, 14 (1), 14-26.

Karaküçük, S. (2005). Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme), Gazi Kitabevi, Ankara.

Kılıçgil, E., “Futbol Taraftarlarının Şiddet İle İlgili Tepkilerinin Psiko – Sosyal Boyutları”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Sim Matbaacılık, s. 178, 2003.

TDK, Türk Dil Kurumu, www.tdk.gov.tr

Üstünel, R., & Alkurt, Z. (2015). Futbolda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi için 6222 Sayılı yasanın getirdiği yeni bir uygulama: Elektronik bilet ve yaşanan sorunlar. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 21(1).

Wakefield, K. L. and Sloan, H. J., "The Effects of Team Loyalty and Selected Stadium Factors on Spectator Attendance", *Journal of Sport Management*, 9(2), pp. 153-172, 1995.

Wann, D. L. (1997). *Sport Psychology*. Prentice-Hall, New Jersey.

Wann, D. L., & Branscombe, N. R. (1993). Sports fans: Measuring degree of identification with their team. *International Journal of Sport Psychology*. 24(1), 17.

Wann, D. L., & Pierce, S. (2003). Measuring Sport Team Identification and Commitment: An Empirical Comparison of the Sport Spectator Identification Scale and the Psychological Commitment to Team Scale. *North American Journal of Psychology*, 5(3), 365-372.